

V Tiraně o zkušenosti s vyrovnáváním s komunistickou minulostí

Datum 12.10.2026
Subjekt Ústav pro studium totalitních režimů ČR
Autor Petra Jungwirthová
Region Česká republika
Kategorie Konference a veletrhy, Věda a výzkum, Lidská práva

První náměstek ředitele Ústavu pro studium totalitních režimů Kamil Nedvědický se zúčastnil mezinárodní konference věnované zločinům komunistických režimů, historické paměti a vyrovnávání se s totalitní minulostí. Setkání se uskutečnilo 7. a 8. října 2026 v albánské Tiraně. Kamil Nedvědický na konferenci představil české zkušenosti s procesem transitivní justice po pádu komunistického režimu.

Konferenci uspořádal albánský Institut pro studium komunistických zločinů a jejich důsledků (Institute of Studies for Communist Crimes and Consequences, ISKK) ve spolupráci s Institutem pro vyšetřování komunistických zločinů a paměti rumunského exilu. Mezinárodní setkání propojilo odborníky a odbornice z evropských výzkumných institucí, univerzit a paměťových organizací, kteří se zabývají dědictvím komunistických diktatur a jeho významem pro současnou společnost. **Kamil Nedvědický** vystoupil ve druhém konferenčním dni v rámci bloku věnovaného komunistickému dědictví, přechodné spravedlnosti a srovnávacím perspektivám. Jeho příspěvek nesl název *Transitional Justice in the Czech Context* (Přechodná spravedlnost v českém kontextu). Zároveň moderoval celé jednání tohoto tematického bloku.

Tři pilíře vyrovnávání s komunistickou minulostí

Příspěvek **Kamila Nedvědického** se zaměřil na českou zkušenost s vyrovnáváním se s komunistickou minulostí z perspektivy obětí i pachatelů zločinů totalitního režimu. Věnoval se právním, společenským a historickým aspektům procesu, který následoval po pádu komunistického režimu v Československu. Jedním ze zásadních problémů české transformace byla kontinuita právního řádu. Přestože byl předchozí režim právně označen za zločinný, jeho právní systém zůstal po změně politických poměrů v platnosti. Vyrovnávání s minulostí se proto opíralo o postupné hledání právních nástrojů, které by umožnily napravovat způsobené křivdy a obnovovat demokratické principy. Českou zkušenost Nedvědický představil prostřednictvím tří základních pilířů přechodné spravedlnosti: rehabilitací, restitucí a lustrací. Rehabilitace představovaly cestu k nápravě nespravedlivých odsouzení politických odpůrců režimu. Restituce se zaměřily na zmírnění majetkových křivd způsobených komunistickou mocí. Lustrace pak řešily otázku působení osob spojených s represivním aparátem bývalého režimu ve vybraných veřejných funkcích. Příspěvek upozornil také na přetrvávající problémy spojené s právní kontinuitou, například na případy, kdy se oběti nedočkaly úplné nápravy nebo kdy bylo obtížné postihnout odpovědnost za zločiny spáchané za komunismu.

„Účast na mezinárodních platformách je pro Českou republiku klíčová, protože naše zkušenost s totalitními

režimy není izolovanou kapitolou národních dějin, ale součástí společné evropské historie.“

Společná evropská zkušenost s totalitou

Tiranská konference nabídla prostor pro srovnání zkušeností zemí, které prošly komunistickou diktaturou, a pro diskusi o tom, jak se její dědictví promítá do současné společnosti. Vedle přechodné spravedlnosti se jednotlivá vystoupení věnovala také památníkům, muzealizaci komunistické minulosti, historické paměti, vzdělávání a odkazu represivních institucí. Účast **Kamila Nedvědického** přispěla k představení českých zkušeností v mezinárodním odborném prostředí a k diskusi o možnostech, limitech i současných úkolech vyrovnávání se s totalitní minulostí. *„Pro Ústav pro studium totalitních režimů představuje mezinárodní spolupráce důležitou součást odborné činnosti. Sdílení zkušeností mezi evropskými institucemi pomáhá lépe porozumět rozdílným cestám vyrovnávání s komunistickou minulostí a významu historické paměti pro současné demokratické společnosti,“* konstatuje **Kamil Nedvědický**.

Mezinárodní spolupráce jako součást poslání ÚSTR

Ústav pro studium totalitních režimů dlouhodobě rozvíjí rozsáhlou mezinárodní spolupráci se zahraničními výzkumnými institucemi, univerzitami, archivy a paměťovými organizacemi. Aktivně se zapojuje do odborných konferencí, společných výzkumných projektů i vzdělávacích aktivit, které propojují zkušenosti zemí poznamenaných nacistickou a komunistickou diktaturou. *„Účast na mezinárodních platformách je pro Českou republiku klíčová, protože naše zkušenost s totalitními režimy není izolovanou kapitolou národních dějin, ale součástí společné evropské historie,“* dodává dále **Kamil Nedvědický** s tím, že významnou platformu pro tuto činnost představuje například Evropská síť Paměť a solidarita (ENRS) a Platforma evropské paměti a svědomí. *„Spolupráce umožňuje sdílet historické prameny, odborné poznatky a osvědčené vzdělávací postupy a současně představovat českou zkušenost se dvěma totalitními režimy v širším evropském kontextu. Účast na konferenci v Tiraně na tuto činnost navazuje a otevírá prostor pro další odborný dialog s institucemi, které se zabývají komunistickou minulostí a jejími důsledky,“* uzavírá **Kamil Nedvědický**.

AUTOR: **PETRA JUNGWIRTHOVÁ**

FOTO: **ÚSTR / Archiv**

<https://www.ustrcr.cz/v-tirane-o-ceske-zkusenosti-s-vyrovnanim-s-komunistickou-minulosti>